

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

**Τριμηνιαία Έκθεση για την Ελληνική
Οικονομία
04-2013**

---

30 Ιανουαρίου 2014

Η ελληνική οικονομία πλησιάζει σταδιακά σε σημείο σταθεροποίησης

- Τάση αποκατάστασης της ισορροπίας στα «δίδυμα ελλείμματα»
- Επίτευξη πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος
- Τάση αποπληθωρισμού σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας
- Είσοδος τραπεζικού τομέα σε τροχιά σταθεροποίησης
- Τάση ανακοπής ανόδου των ποσοστών ανεργίας
- Σαφείς ενδείξεις ισχυροποίησης στον εξωτερικό τουρισμό
- Διεθνές περιβάλλον, Ευρωζώνη

Έτος καμπής για την ελληνική οικονομία το 2013 και προϋποθέσεις για τη λήξη της παρατεταμένης ύφεσης το 2014

Ωστόσο απουσιάζει ακόμα μια ισχυρή δυναμική στην ελληνική οικονομία

- Απουσία δυναμικής στον τομέα των επενδύσεων που θα αποτελούσε τη βάση για μια εξωστρεφή και βιώσιμη ανάπτυξη την επόμενη δεκαετία
- Έλλειμμα αποφασιστικών τομών στην οικονομική πολιτική που θα οδηγούσε οριστική ρήξη με τις παθογένειες του παρελθόντος
- Σχετική αδυναμία και καθυστερήσεις στη λήψη και ολοκλήρωση διαρθρωτικών μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών
- Διατήρηση μείωσης στην εσωτερική ζήτηση
- Αναιμική αύξηση των εξαγωγών

Η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος θα πρέπει να αξιοποιηθεί κατάλληλα

- Σηματοδότηση προς μια συνεπή δημοσιονομική πολιτική με συστηματική σταδιακή μείωση των ελλειμμάτων
- Υποστήριξη πλεονάσματος συστηματικά, με σταθερά σημαντικούς και θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης
- Κινητοποίηση των εταίρων και πιστωτών της χώρας για την εφαρμογή σχετικών διαδικασιών διευκόλυνσης στην εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους

Προσοχή: το πλεόνασμα από μόνο του δεν μπορεί να είναι επαρκές για τη δρομολόγηση μιας σχετικής μακροπρόθεσμης λύσης και δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί προς σκοπούς που θα υπονομεύουν την ανάπτυξη και θα σηματοδοτούν επιστροφή στο παρελθόν

Είναι απαραίτητο να μειωθεί μελλοντικά σημαντικό βάρος του δημοσίου χρέους

- Με μεγαλύτερη εμβάθυνση στους σχετικούς ευρωπαϊκούς θεσμούς και μηχανισμούς
- Χωρίς να αποτελέσει υποκατάστατο των απαραίτητων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, αλλά με όρους συμπληρωματικότητας προς αυτές
- «Συμβόλαια μεταρρυθμίσεων» με σταδιακή μείωση του ελληνικού δημόσιου χρέους ως μοχλός για την περαιτέρω μεταρρύθμιση της οικονομίας
  - με σταδιακή μείωση χρέους και όχι νέα δάνεια
  - με συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις και όχι περαιτέρω δημοσιονομική προσαρμογή

Παράγοντες ανησυχίας

- Διεξαγωγή προσεχώς των ευρωεκλογών και εκλογών για την τοπική αυτοδιοίκηση με κίνδυνο:
  - όξυνσης της πολιτικής ομαλότητας και πολιτικών αντιπαραθέσεων
  - χαλάρωσης της δημοσιονομικής πολιτικής
  - αδράνειας και απροθυμίας προώθησης των απαραίτητων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων
  - δημιουργίας δυσκολιών συνεννόησης με τους εταίρους για τη δρομολόγηση μελλοντικών λύσεων
- Αποτυχία δημιουργίας κλίματος εμπιστοσύνης και όρων αξιοπιστίας
- Νομοθέτηση μέτρων χωρίς όμως τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου πράγματι θα εφαρμοσθούν και δεν θα ανατραπούν με την πρώτη ευκαιρία

Απαιτείται η χώρα να ακολουθήσει ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο

- Με αύξηση της συμμετοχής των εξαγωγών και των επενδύσεων στο εθνικό προϊόν
- Με προσανατολισμό προς την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και γενικότερα προς δραστηριότητες που στον διεθνή καταμερισμό της εργασίας έχουν υψηλή προστιθέμενη αξία
- Με αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω νέων επενδύσεων
- Με στοχευμένες κλαδικές παρεμβάσεις
- Με τις απαραίτητες διαρθρωτικές παρεμβάσεις

Υπό τους όρους αυτούς η ελληνική οικονομία μπορεί σταδιακά αλλά αποφασιστικά να εξέλθει από την ύφεση, κινούμενη σε θετική ανάπτυξη ακόμη και από το 2014

Αξιοπιστία και συναίνεση

- Ο ρόλος των προσδοκιών στην οικονομία
- Ο ρόλος της οικονομικής πολιτικής
- Ο ρόλος της συναίνεσης

Επισκόπηση Τριμηνιαίας

2014: Ενδείξεις ανάκαμψης σε Ευρωζώνη, επιτάχυνση του παγκόσμιου ΑΕΠ

- Σχεδόν σταθερή η αύξηση του **παγκόσμιου ΑΕΠ το 2013: 3,0%** έναντι 3,1% το 2012.
  - 2014: επιτάχυνση στο 3,7% (ΔΝΤ)
- Επιτάχυνση ανάκαμψης σε **ΗΠΑ 2,8%** το 2013 και 3,0% το 2014, ύστερα από τη συμφωνία για τον προϋπολογισμό και την αποφυγή ενός νέου δημοσιονομικού λουκέτου
- Ανάπτυξη **1,7%** στην **Ιαπωνία** για το 2013 και το 2014
- Ρηχαίνει η ύφεση στην **Ευρωζώνη -0,4%** για το 2013, ενώ για το 2014 αναμένεται επιστροφή του ΑΕΠ σε θετικό πρόσημο (+1,0%)
- Αμετάβλητος ο ρυθμός ανάπτυξης στη **Κίνα 7,7% σε σχέση με το 2012**, ωστόσο για το 2014 προβλέπεται πως θα εξασθενήσει ελαφρώς στο 7,5%

Βασικότεροι Κίνδυνοι:

- Ενδεχόμενη διατάραξη της πολιτικής ομαλότητας σε ορισμένα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης με αφορμή τις προσεχείς ευρωεκλογές
- Υποχώρηση πληθωρισμού ιδίως στην Ευρωζώνη, ευνοώντας πιθανή αύξηση του πραγματικού χρέους
- Αίσθηση για απουσία μεσοπρόθεσμης στρατηγικής, σε ΗΠΑ και Ιαπωνία, ικανής να διασφαλίσει την επαναφορά των δημόσιων οικονομικών σε βιώσιμα μονοπάτια
- Κατακόρυφη ανάπτυξη του πιστωτικού τομέα στη Κίνα χωρίς αντίστοιχη ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας δημιουργώντας κίνδυνο «φούσκας» και συστημικής χρηματοοικονομικής κρίσης

Περαιτέρω επιβράδυνση ύφεσης στο γ' τρίμηνο

Μείωση ΑΕΠ (Ιούλ.-Σεπτ. 2013): -3,0%, από -3,7% στο β' τρίμ.'13 και -5,7% στο γ' τρίμ.'12 → η χαμηλότερη πτώση ΑΕΠ από το γ' τρίμ.'10. Προήλθε από:

- **Σημαντική άνοδο των εξαγωγών (5,7%, από -0,6% στο α' εξαμ.) → Η υψηλότερη από το τελευταίο τρίμηνο του 2010**
  - Έντονη αύξηση των **εξαγωγών υπηρεσιών** (γ' τρίμ.: +8,8%, η μεγαλύτερη από τις αρχές του 2008)
  - Σε τροχιά ανόδου οι **εξαγωγές αγαθών** επί ένα χρόνο (γ' τρίμ.: +2,4%), με φθίνουσα όμως ταχύτητα και εξαιτίας των εξαγωγών πετρελαιοειδών
- **Ανάκαμψη επενδύσεων (+12,5%): Παρά τη συνεχή συρρίκνωση στο σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου (-11% έως -12,6% στα τρία τρίμηνα), η διαφορά των αποθεμάτων έναντι του γ' τριμ. 2012 αύξησε τις επενδύσεις**

Περαιτέρω επιβράδυνση ύφεσης στο γ' τρίμηνο

- **Νέα κλιμάκωση μείωσης στην κατανάλωση των νοικοκυριών (-8,1% από -6,4% στο δεύτερο τρίμηνο), λόγω:**
  - **Κατάργησης επιδόματος αδείας (δημόσιοι υπάλληλοι-συνταξιούχοι)**
  - **Συσσώρευσης φορολογικών υποχρεώσεων**
- **Σταδιακά μικρότερη μείωση δημόσιας κατανάλωσης: σταθεροποίηση στο γ' τρίμηνο**
- **Μικρή άνοδος εισαγωγών (+2,3%), πρώτη φορά μετά από 5 χρόνια**
- **Ακολούθως, ύφεση στην περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 4,0%, έναντι -6,6% στο πρώτο εννιάμηνο του 2012.**

Κλιμάκωση πτώσης ΑΕΠ στα τέλη του 2013

- **Μείωση καταναλωτικών εξόδων νοικοκυριών στο δ' τρίμηνο**, όσο περίπου στο τρίτο τρίμηνο από μικρή ανάκαμψη ανεργίας, κατάργηση επιδόματος Χριστουγέννων, αυξημένες πληρωμές φόρων
- **Μεγαλύτερη περιστολή δημόσιας κατανάλωσης** λόγω κυρίως υψηλού επιπέδου σύγκρισης στο δ' τρίμ. 2012
- **Επιστροφή επενδύσεων σε πτωτική τροχιά**, από τεχνική υποχώρηση εξαιτίας υπερσυσσώρευσης αποθεμάτων στα τέλη του 2012
- **Επιβράδυνση αύξησης εξαγωγών**, κυρίως στα αγαθά
- **Νέα πτώση εισαγωγών** υπό εξασθενημένη καταναλωτική ζήτηση

Συμπερασματικά εκτιμάται υποχώρηση του ΑΕΠ κατά περίπου -4% το 2013

Δημοσιονομική προσαρμογή: Επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος στον Κρατικό Προϋπολογισμό το 2013

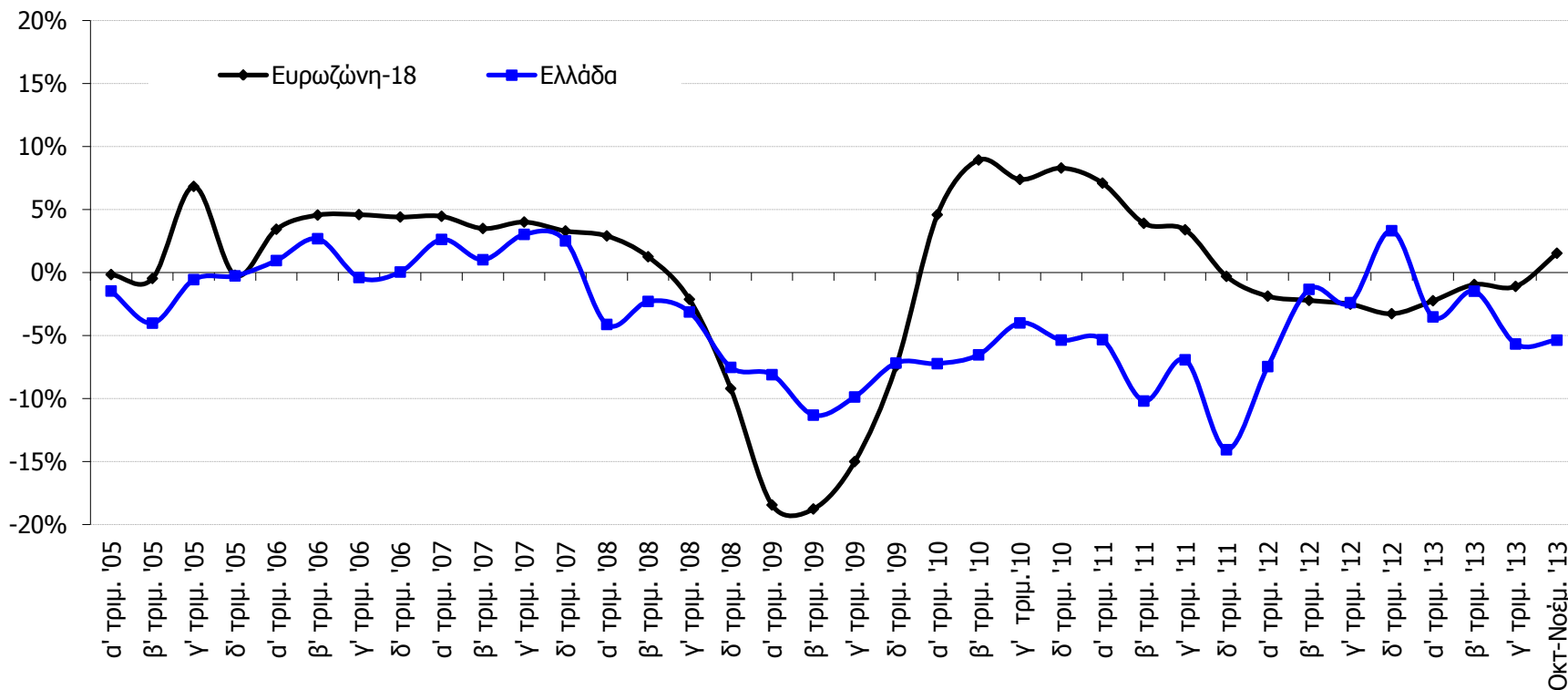
- **Έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού:** €5,4 δισεκ. στο σύνολο του περασμένου έτους (από €15,7 δισεκ. το 2012)
  - **Πρωτογενές πλεόνασμα** €603 εκατ. (έναντι ελλείμματος €3,5 δισεκ. ένα χρόνο πριν)
- Προήλθε από **€6,2 δισεκ. χαμηλότερες πληρωμές για τόκους** λόγω PSI, €3,3 δισεκ. **λιγότερες πρωτογενείς δαπάνες** (περικοπές αποδοχών, συντάξεων, κοινωνικών δαπανών) και €1,1 δισεκ. **αύξηση εσόδων**
- **Υψηλότερα έσοδα:** μεγαλύτερη απορροφητικότητα κοινοτικών πόρων από ΠΔΕ (+€1,1 δισεκ.) και είσπραξη **€2,7 δισεκ. από ANFAs-SMPs**. Χωρίς αυτά θα ήταν **€1,1 δισεκ. λιγότερα**
- **Τόνωση εσόδων Τακτικού Προϋπολογισμού** στο τελευταίο τρίμηνο

Έλλειμμα κάτω από 3% ήδη από το 2013, σταθεροποίησή του το 2014

- **Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης 2013** (κατά ΕΣΛ-95): **€3,9 δισεκ. (2,2% του ΑΕΠ)** από €11,8 δισεκ. το 2012 (6,1%)
- **Σταθεροποίηση το 2014** (€4,3δισεκ. ή 2,3% του ΑΕΠ): Με βάση τον προϋπολογισμό του 2014 αυτό θα επιτευχθεί μέσω:
  - Αύξησης **φόρων εισοδήματος στα νομικά πρόσωπα (+137%)**
  - Υψηλότερων **φόρων στην περιουσία (+41,4%)**, από την καθιέρωση του ΕΝΦΙΑ
  - Περικοπών στη χρηματοδότηση των **Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης** κατά 15,1%
- **Οριακή μείωση Δημόσιου Χρέους:** - €1,0 δισεκ. (από 175,5% του ΑΕΠ το 2013 σε 174,8% φέτος)
  - Χωρίς τις πιθανές νέες παρεμβάσεις από τους πιστωτές
- Αναμένεται σημαντική **αύξηση εσόδων από αποκρατικοποιήσεις: Στα €3,6 δισεκ. από €2,0 δισεκ. (Πάντα εκτός στόχων ωστόσο η αποτίμηση στα τέλη του έτους)**

Παγιώνεται η ενίσχυση της συρρίκνωσης της βιομηχανικής παραγωγής ...

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat

α' ενδεκάμηνο 2013: -3,9%

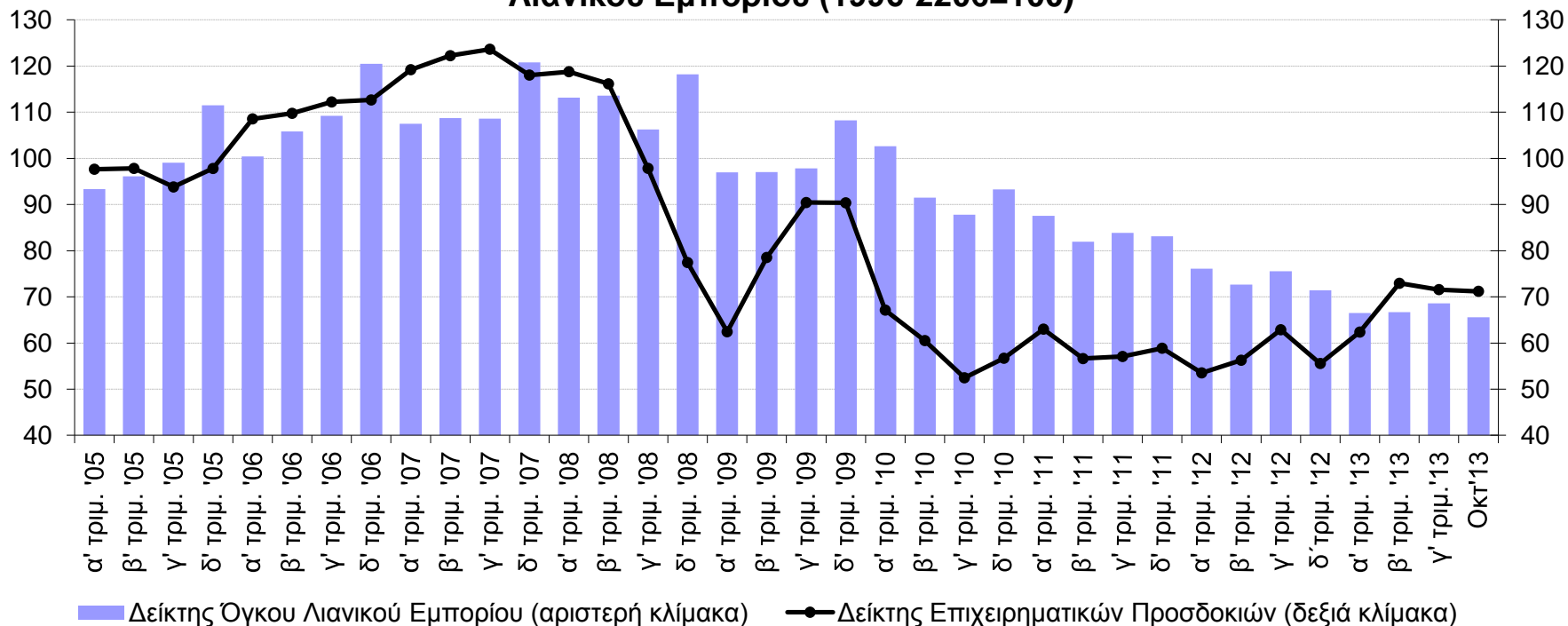
α' ενδεκάμηνο 2012: -3,6%

- Ορυχεία Λατομεία: -10,5%
- Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας: -8,2%
- Μεταποιητικές Βιομηχανίες: -1,6%

... ενώ και η κάμψη στο λιανικό εμπόριο διατηρείται παρά τη μικρή επιβράδυνση

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2005=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (1996-2206=100)

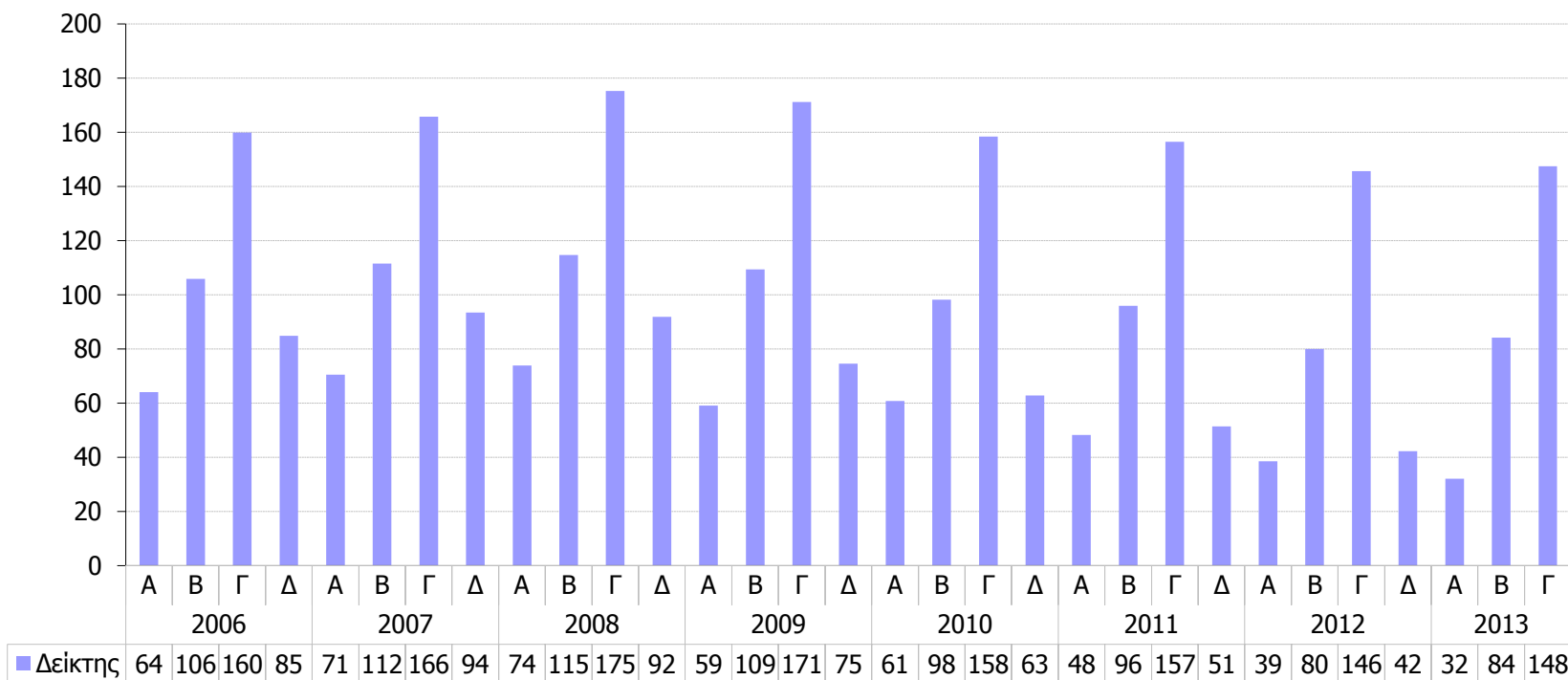

Πηγή: ΙΟΒΕ, ΕΛΣΤΑΤ

Δείκτης όγκου: -32% σε σχέση με το έτος βάσης 2005
 α' δεκάμηνο 2013: -9,2%
 α' δεκάμηνο 2012: -12,1%

Υπηρεσίες: σταθεροποίηση απωλειών. Σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα πλέον ο τζίρος, συντήρηση στον τουρισμό

Δείκτης Κύκλου Εργασιών σε Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης

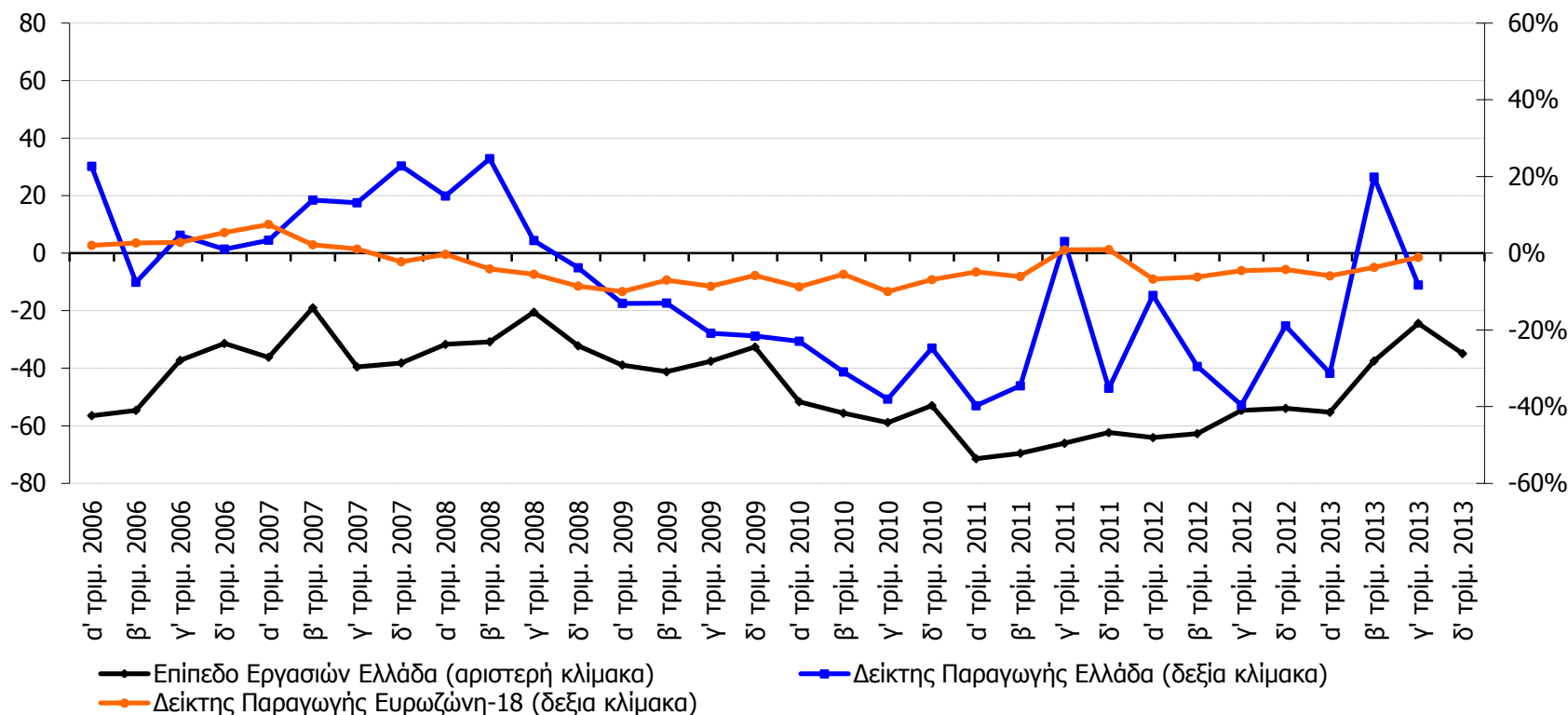

Πηγή: ΙΟΒΕ, ΕΛΣΤΑΤ

α' εννεάμηνο 2013: -0,2%
α' εννεάμηνο 2012: -12,1%

Ηπιότερη υποχώρηση το 2013 στις κατασκευές, αλλά -65% κάτω σε σχέση με το έτος βάσης

Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές και Δείκτης Επιπέδου Εργασιών (τριμηνιαίες μεταβολές)

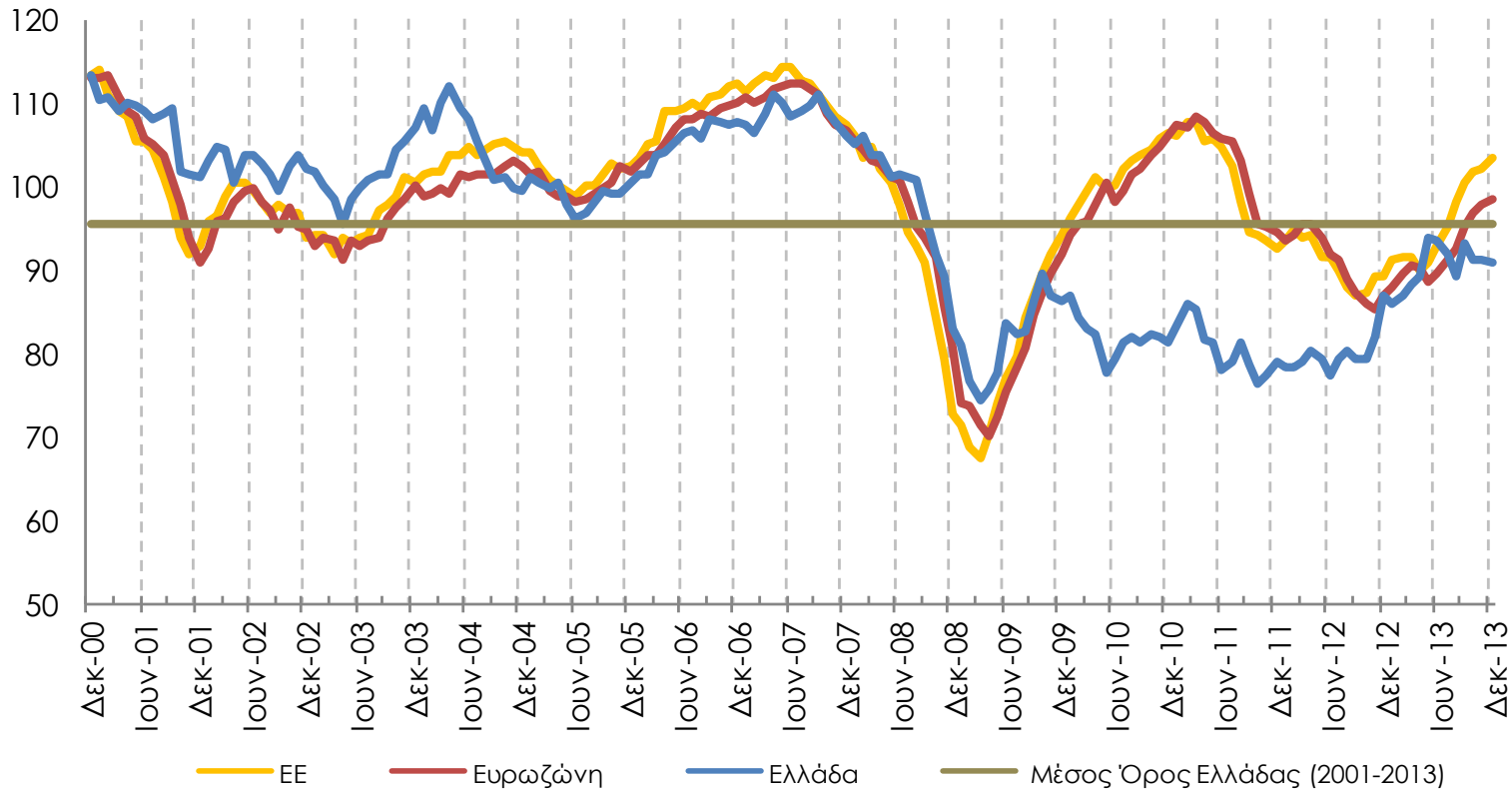

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Eurostat

α' εννεάμηνο 2013: -6,9%
α' εννεάμηνο 2012: -28,7%

Σταθεροποίηση οικονομικού κλίματος στο 2^ο μισό του 2013, βελτιωμένη εικόνα σε σχέση με το 2012, αλλά «παγωμένες» προσδοκίες

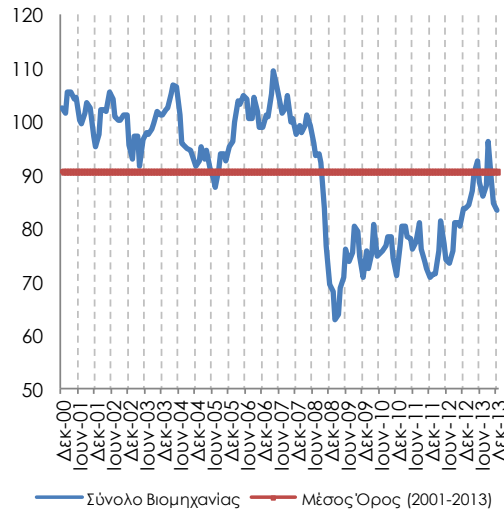
Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

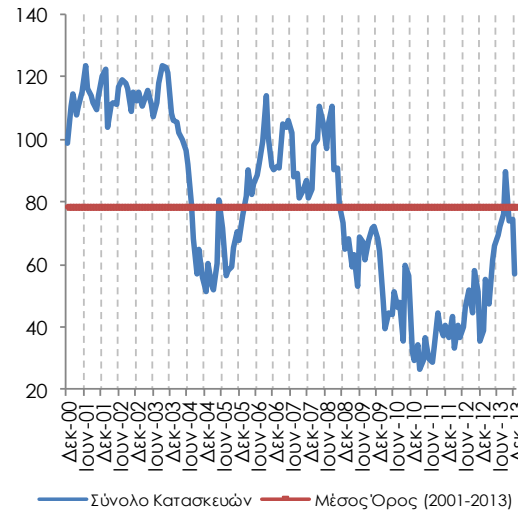
Πηγή: IOBE, European Commission

Βελτίωση προσδοκιών μόνο στο Λιανεμπόριο, πτώση του δείκτη στη Βιομηχανία, τις Υπηρεσίες (οριακά) και περισσότερο στις Κατασκευές

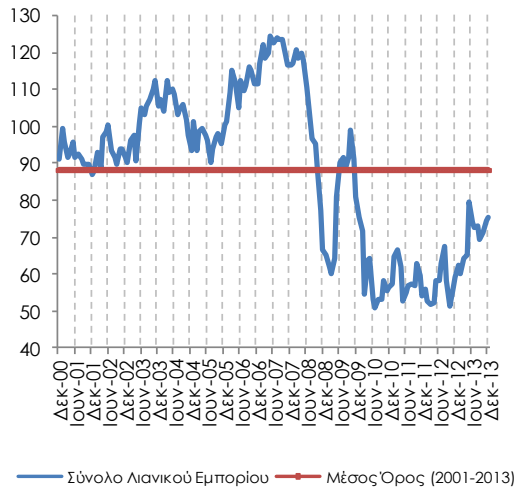
Βιομηχανία

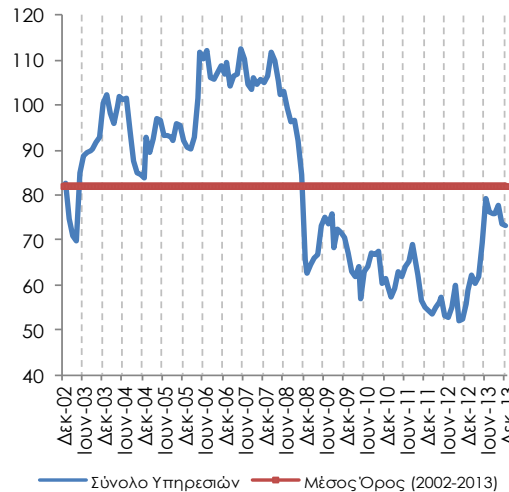
Κατασκευές

Λιανικό Εμπόριο

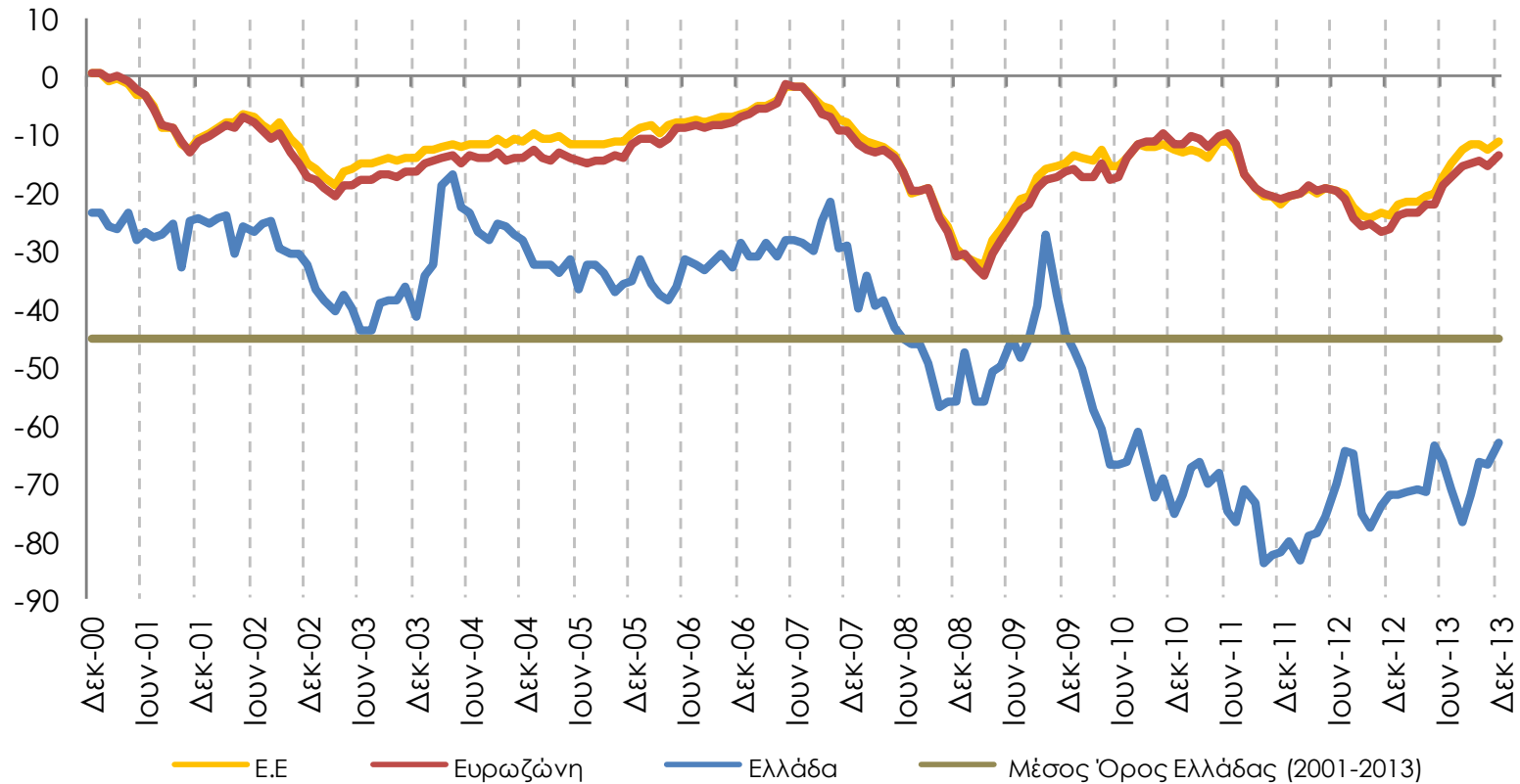

Υπηρεσίες

Σταδιακή βελτίωση καταναλωτικής εμπιστοσύνης, από πολύ χαμηλά ωστόσο επίπεδα και σταθερά οι πιο απαισιόδοξοι Ευρωπαίοι τα τελευταία 4 χρόνια

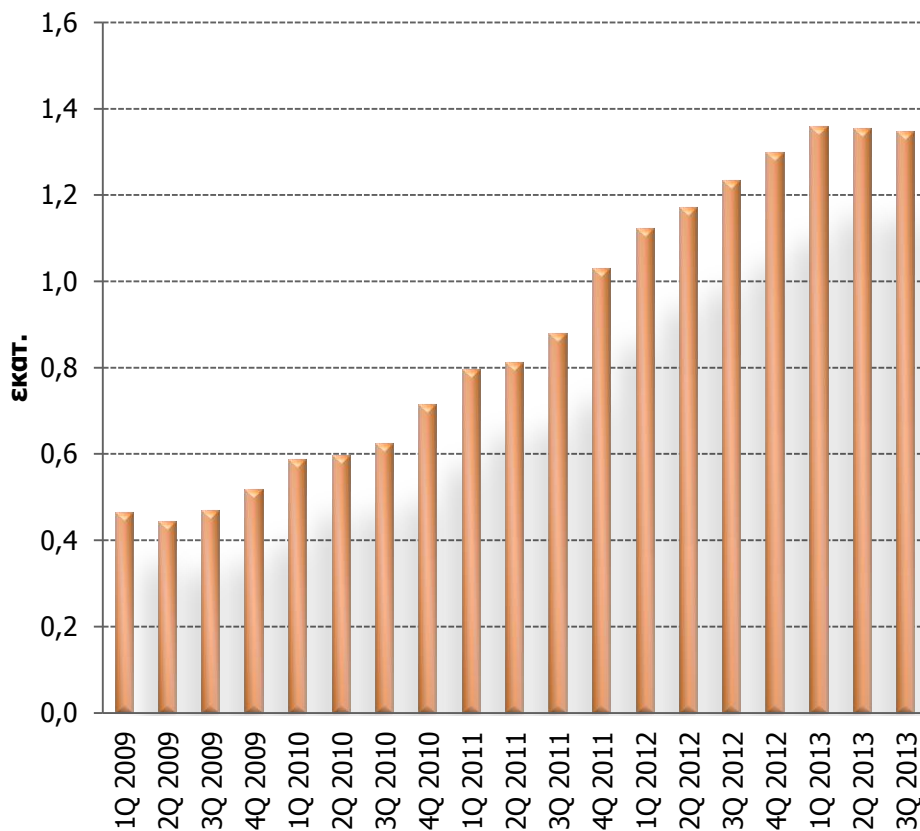
Καταναλωτική Εμπιστοσύνη

Πηγή: IOBE, European Commission

Σταθεροποιήθηκε ο αριθμός των ανέργων, σε πρωτόγνωρα ωστόσο επίπεδα

Αριθμός ανέργων στην Ελλάδα, α' τρίμηνο 2009 - γ' τρίμηνο 2013

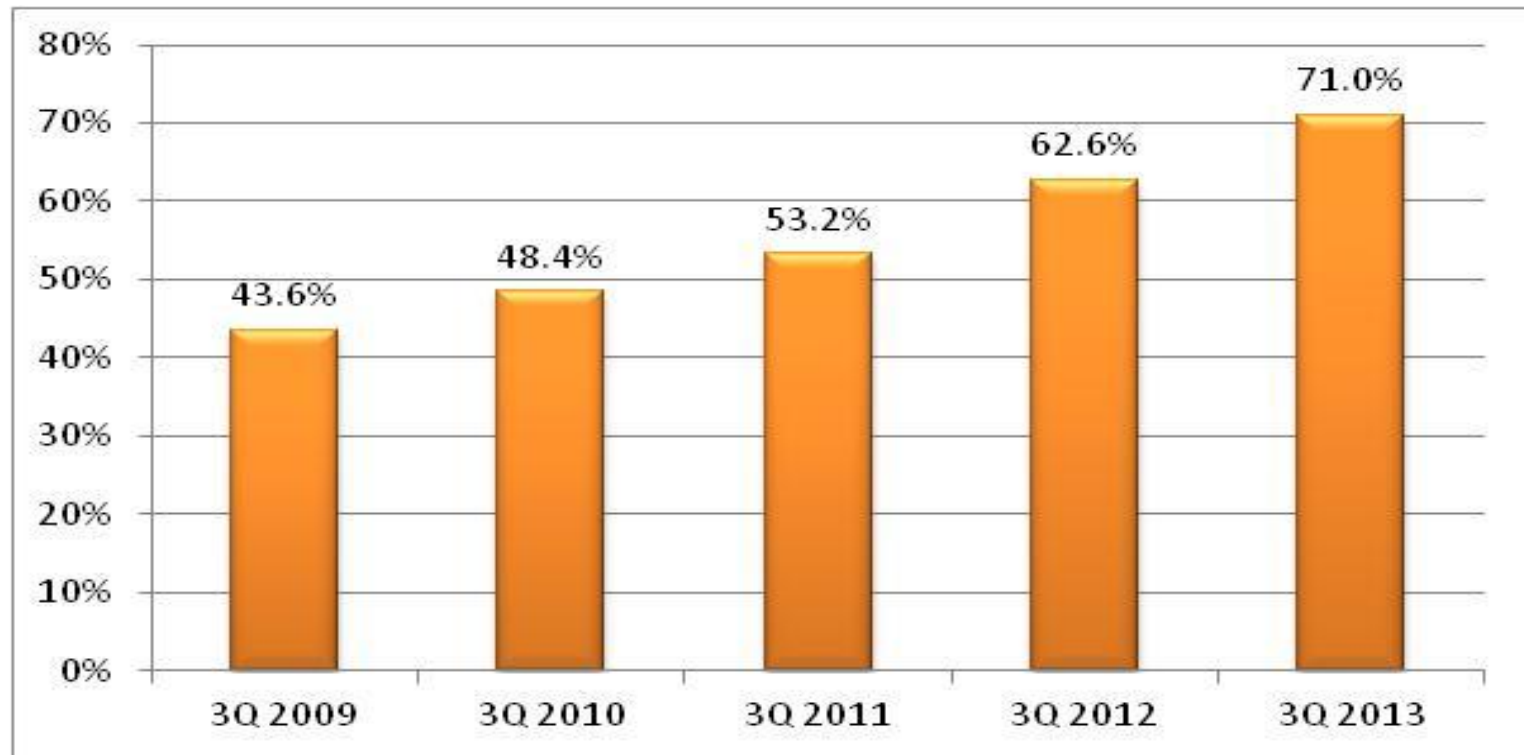

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

- Στο 27,0% η ανεργία το γ' τρίμηνο του 2013 έναντι 27,1% το β' τρίμηνο του έτους.
- Αύξηση απασχόλησης σε: Δημόσια διοίκηση και άμυνα (+1,8%), Ενημέρωση και επικοινωνία (+14,3%), Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία (+7,1%), Χρημα/τικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες (+6,1%).
- Αντίθετα, στον κλάδο του Τουρισμού η απασχόληση μειώθηκε κατά 3,1%.

Με τη μακροχρόνια ανεργία να ενισχύεται σταθερά

Μακροχρόνια άνεργοι (>12 μήνες) ως ποσοστό του συνόλου των ανέργων

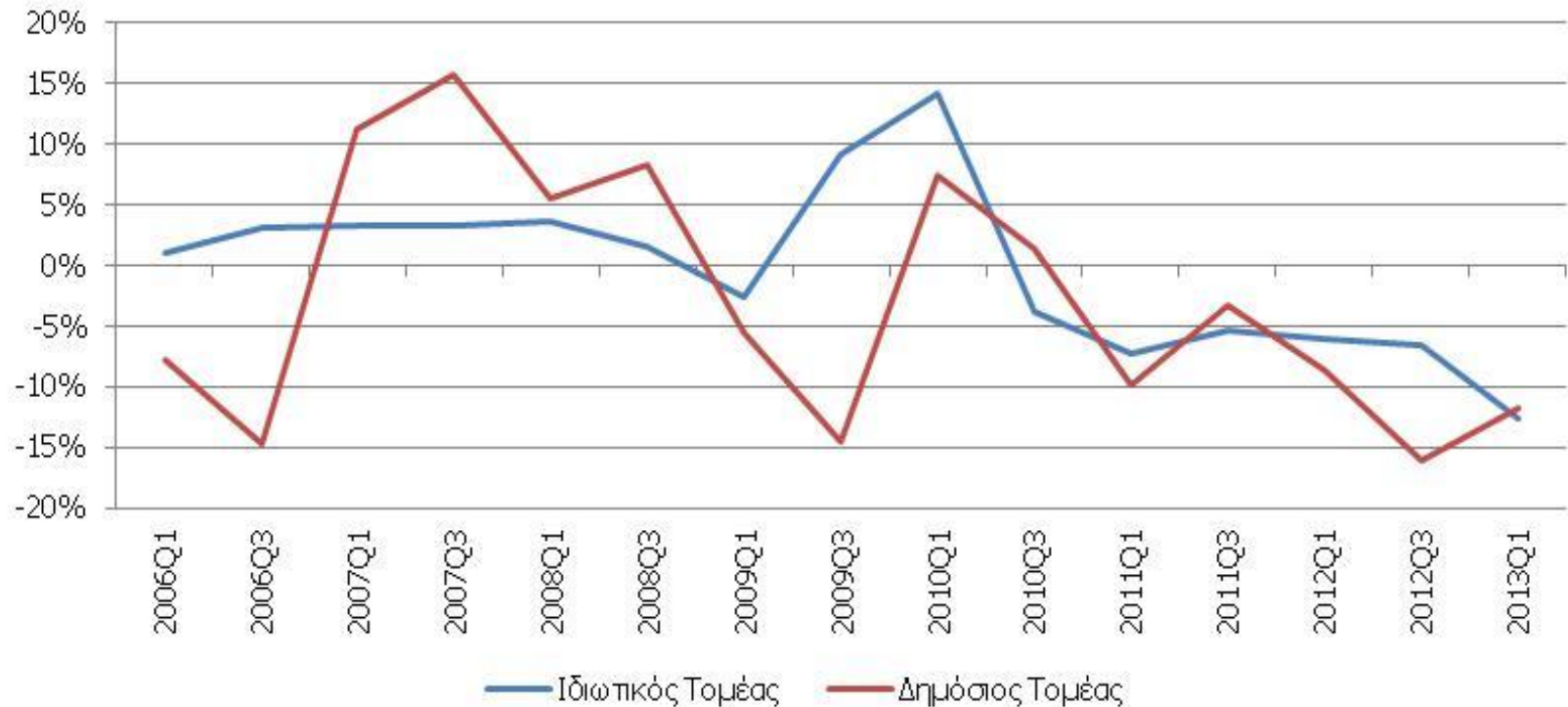
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ο αριθμός των μακροχρόνια ανέργων το γ' τρίμηνο 2013 (955 χιλ.) έχει υπερτετραπλασιαστεί σε σχέση με το γ' τρίμηνο του 2009 (203 χιλ.).

Σημαντική υποχώρηση του κόστους εργασίας στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα

Κόστος Εργασίας (*)

Πηγή: Eurostat, ΕΛΣΤΑΤ

(*) Μέχρι την ημερομηνία σύνταξης της παρούσας δεν είχαν δημοσιευθεί τα στοιχεία τρίτου τριμήνου για το κόστος εργασίας στην Ελλάδα

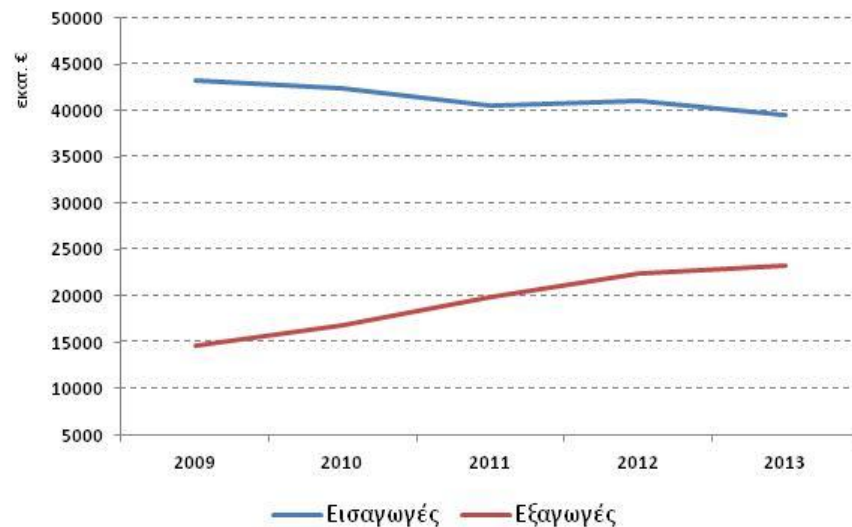
Από αρχές 2010: η σωρευτική μείωση στον ιδιωτικό τομέα έχει φθάσει το 23,9% και στο δημόσιο τομέα το 27,3%

Σημαντική συρρίκνωση εμπορικού ισοζυγίου αγαθών το πρώτο δεκάμηνο του 2013

- **Εξαγωγές** : +3,7 % το α΄ δεκάμηνο του 2013 (**€23** δισ., με τα πετρελαιοειδή)
  - Χωρίς πετρελαιοειδή: -2%
- **Εισαγωγές**: -4,3% (€38,7 δισ.)
- **Εμπορικό έλλειμμα**: -14%
- Ενίσχυση εξαγωγών σε «**Αγροτικά προϊόντα**» (+5,6%) και «**Καύσιμα**» (+12,5%)
Αλλά πτώση σε «**Πρώτες ύλες**» (-8,4%) και «**Βιομηχανικά Προϊόντα**» (-4%)
- Αγορές: **απώλειες** σε Βαλκάνια (-6,9%), Κύπρο (-17%), ΗΠΑ (-6%) και Ρωσία (-10,6%), αλλά Κίνα (+17%)

Άνοδος στην EU15 (+10%) με Ιταλία (+26%), Ην. Βασίλειο (+17,5%), *μικρή* άνοδος σε Γερμανία (+1,9%) Γαλλία (+1,1%)
Υψηλή άνοδος σε Τουρκία (+21,6%), και Αίγυπτο (+68%), Βραζιλία (+360%) και Αργεντινή (+96%), Κροατία (+37,2%)

Αξία ελληνικών εξαγωγών και εισαγωγών α΄ δεκαμήνου κατά τα έτη, 2009-2013

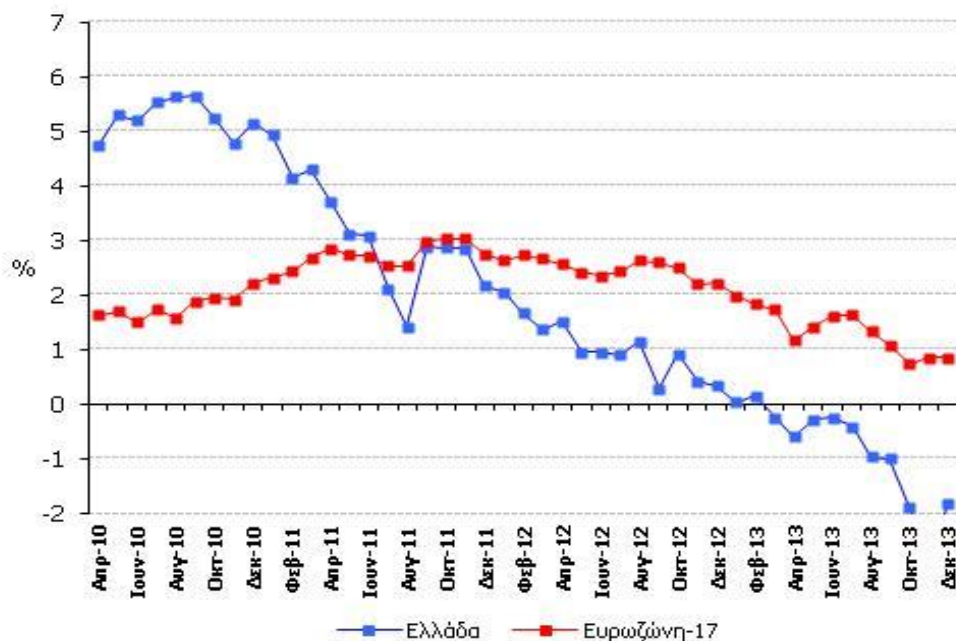

Ελλάδα: ο χαμηλότερος πληθωρισμός στην Ευρωζώνη, με τον ΓΔΤΚ σε ιστορικά χαμηλό επίπεδο

- ΓΔΤΚ: 2013: **-0,9%** έναντι **1,5%** το 2012
- Δεκέμβριος του 2013: **-1,7%**
- **ΕνΔΤΚ, 2013: -0,8%, ΕΖ: 1,4%**

- **Δομικός πληθωρισμός 2013: -1,7%**
- Αρνητικός πληθωρισμός σε όλες τις κατηγορίες:
Επικοινωνίες (-4,3%)
Άλλα αγαθά και Εκπαίδευση (-4%), Υγεία (-2,8%), Αναψυχή (-3%), Διαρκή αγαθά (-3,6%), Ξενοδοχεία (-2,1%)

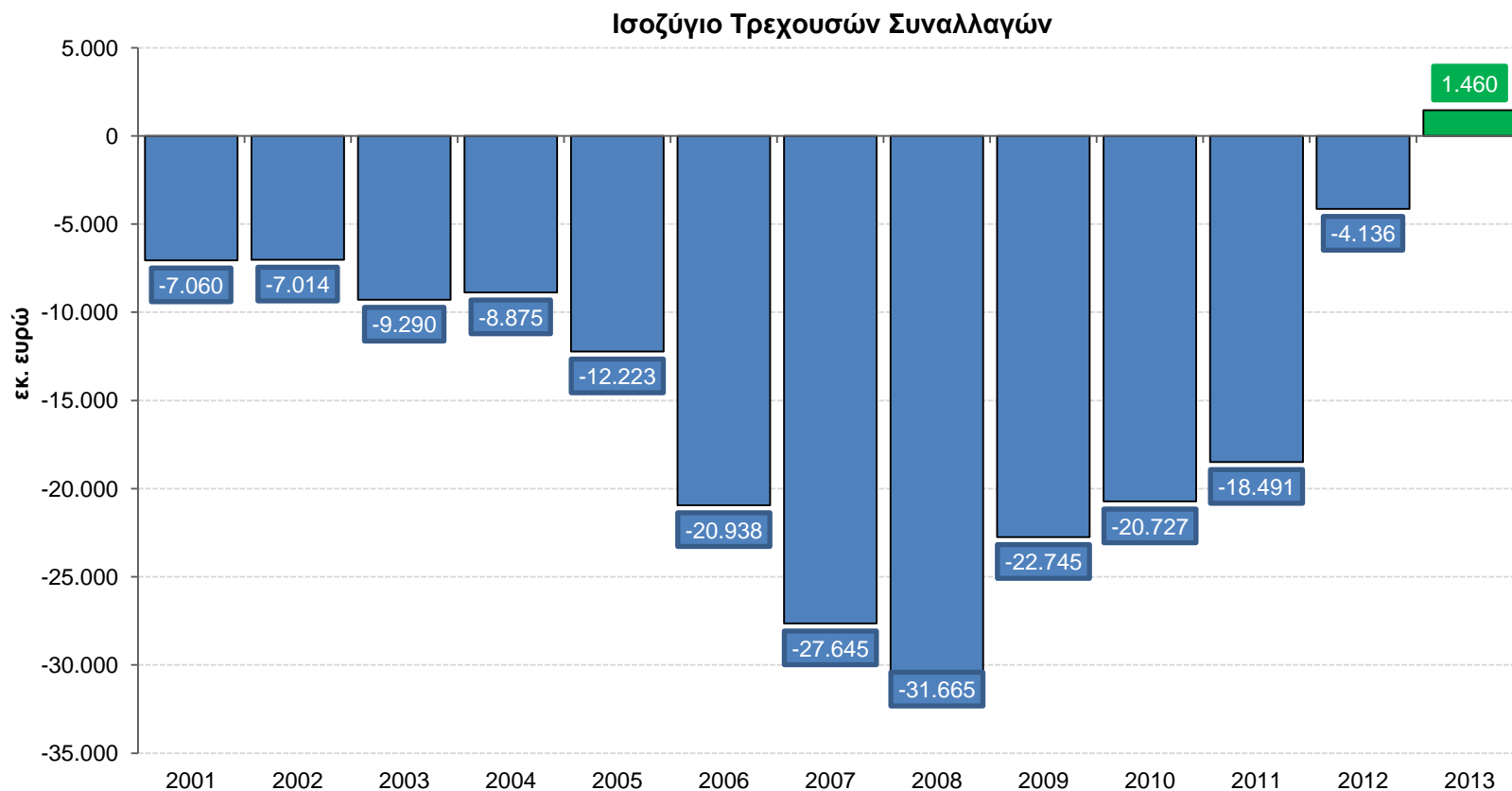
Εξέλιξη πληθωρισμού βάσει ΕνΔΤΚ, Ετήσιες ΠΜ

Πρόβλεψη ΙΟΒΕ για το σύνολο του 2014: -0,3%

Το ισοζύγιο ΤΣ μετατρέπεται σε πλεονασματικό* στο πρώτο 11μηνο του 2013, για πρώτη φορά εδώ και σχεδόν 20 χρόνια

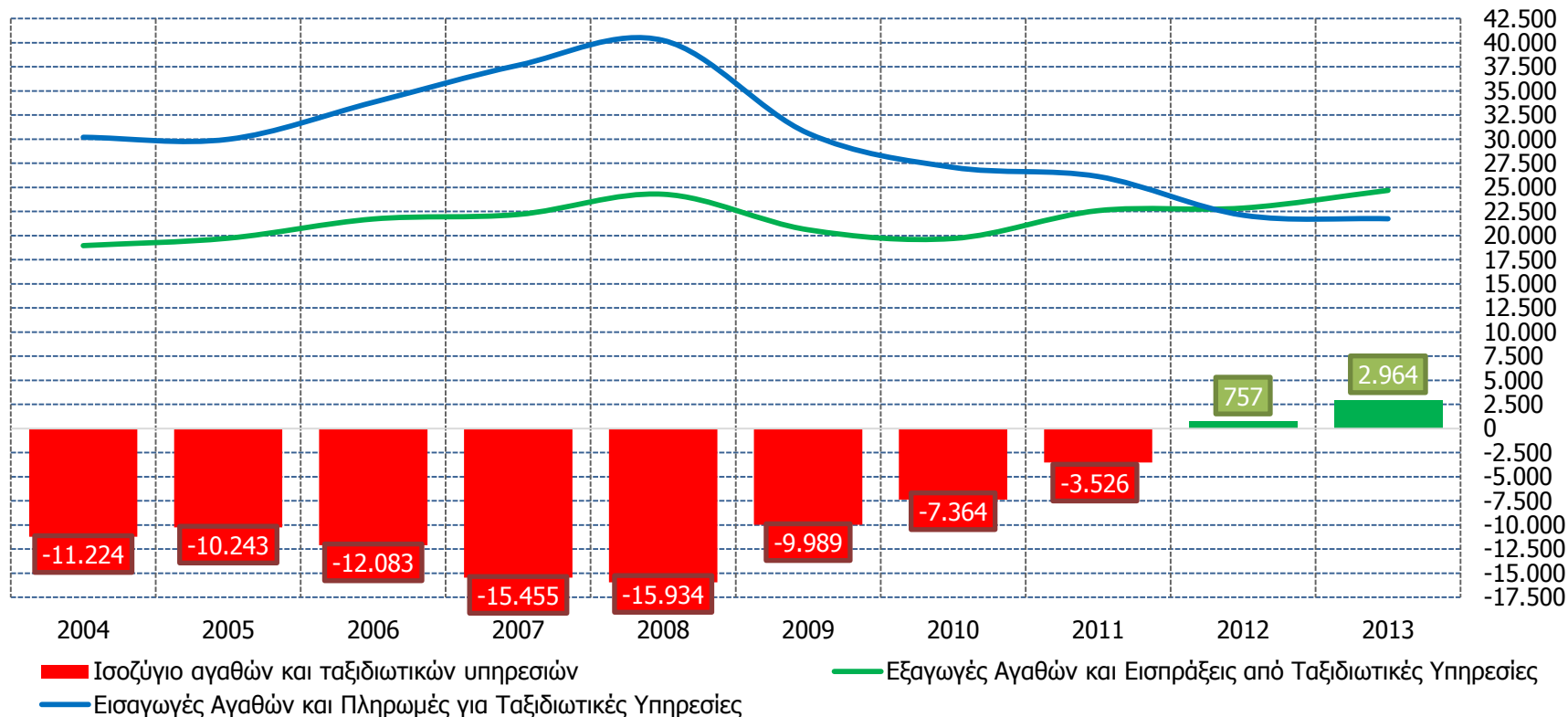
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, Ιανουάριος – Νοέμβριος 2001-2013

*Κυρίως λόγω της καταβολής της 1ης δόσης των εσόδων του προγράμματος αγοράς τίτλων (SMP) από ΕΚΤ

Το ισοζύγιο αγαθών (χωρίς καύσιμα και πλοία) & τουρισμού ισχυροποιεί το πλεόνασμα του το 2013, με σημαντική βελτίωση των τουριστικών εσόδων

Ισοζύγιο αγαθών (χωρίς καύσιμα και πλοία) & ταξιδιωτικών υπηρεσιών 2001-2013 (Ιανουάριος-Νοέμβριος)

Το μεγαλύτερο μέρος της προσαρμογής οφείλεται στη σημαντική μείωση των εισαγωγών

Μεσοπρόθεσμες εξελίξεις

- **Ολοκλήρωση διαπραγματεύσεων με την τρόικα**
  - Δημοσιονομικά μέτρα περιόδου 2014-2016 (πериκοπή / κατάργηση δαπανών, συνέχιση εφαρμοζόμενων μέτρων που έληξαν το 2014-2015, κατάργηση φοροαπαλλαγών, διεύρυνση φορολογικής βάσης) → νέος περιορισμός ζήτησης δημόσιου τομέα-νοικοκυριών
  - Συνέχιση αναδιάρθρωσης της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα
- **Η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος αποδεικνύει στην πράξη τη δυνατότητα δημοσιονομικής εξυγίανσης, αλλά:**
  - Είναι απλώς ένα κομβικό σημείο και όχι το τέλος της.
  - Το πρωτογενές πλεόνασμα κατά ESA-95 θα βοηθήσει σε:
    - ❖ Νέα διευθέτηση δημόσιου χρέους, μάλλον μετά τις ευρωεκλογές και
    - ❖ Ενίσχυση εμπιστοσύνης διεθνώς απέναντι στην Ελλάδα, και από την πλευρά των επενδυτών
- **Προεδρία Ελλάδας στην ΕΕ:** δυνατότητα αναβάθμισης ρόλου της χώρας στις διεργασίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο εφόσον ληφθούν πρωτοβουλίες, πχ. για την τραπεζική ολοκλήρωση της Ευρωζώνης

Μεσοπρόθεσμες εξελίξεις

- **Σε σημείο καμπής για τη ρευστότητα της οικονομίας**
  - Ολοκλήρωση πρωτοφανούς κεφαλαιακής ενίσχυσης των τραπεζών με την ανακεφαλαιοποίηση
  - Stress tests: Θα αναδείξουν τυχόν περαιτέρω ανάγκες κεφαλαίων
  - Κρίσιμες για τη διασφάλιση της τραπεζικής ευστάθειας μακροπρόθεσμα οι επαναϊδιωτικοποιήσεις
  - Θετικές επενέργειες ανακεφαλαιοποίησης στο κόστος κεφαλαίου → ήδη αισθητή η αποκλιμάκωση επιτοκίων δανείων προς επιχειρήσεις
- **Εστία αβεβαιότητας ο εκλογικός κύκλος**
  - Όξυνση πολιτικής αντιπαράθεσης επί της δημοσιονομικής πολιτικής
  - Αβεβαιότητα για τις πολιτικές εξελίξεις που ενδεχομένως να πυροδοτήσει το εκλογικό αποτέλεσμα
  - Εν αναμονή οι οικονομικές μονάδες, ιδίως οι επιχειρήσεις για τη λήψη αποφάσεων, έως ότου ολοκληρωθούν οι εκλογικές διαδικασίες και τείνει να σταθεροποιηθεί το πολιτικό περιβάλλον
  - Αρκετά πιθανή η αναβολή ορισμένων πολιτικών αποφάσεων για μετά τις εκλογές, πχ. για διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία - μεταρρύθμιση κράτους

Προβλέψεις 2014

- Αποκλιμάκωση μείωσης καταναλωτικών δαπανών νοικοκυριών: $\sim -2,0\%$ από $\sim -7,8\%$ πέρυσι
  - Πιέσεις στα εισοδήματα από διεύρυνση άμεσης φορολογίας / ακίνητα και κατάργηση φοροαπαλλαγών
  - Όμως, ενίσχυση απασχόλησης από υψηλότερες επενδύσεις-εξαγωγές
- Περαιτέρω περιστολή δημόσιας κατανάλωσης από διαρθρωτικές αλλαγές στο δημόσιο τομέα
  - Περικοπές σε κάποιες κατηγορίες καταναλωτικών δαπανών μικρότερες των περυσινών ή μηδενικές: **Μικρότερη μείωση δημόσιας κατανάλωσης: $\sim -3,0\%$ (2013: $\sim -5,5\%$)**
- Βελτίωση επενδυτικού κλίματος με άνοδο επενδύσεων ($\sim 5-10\%$)
  - ο Ενίσχυση εμπιστοσύνης διεθνών επενδυτών στην ελληνική οικονομία μετά τα δημοσιονομικά αποτελέσματα → αύξηση επενδυτικού ενδιαφέροντος (ιδιωτικοποιήσεις, άμεσες επενδύσεις)
  - ο Καλύτερευση συνθηκών ρευστότητας κατόπιν ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών
  - ο Προγραμματισμένες ενισχύσεις ΠΔΕ ίδιου ύψους με το στόχο για το 2013 (€6,85 δισεκ.)
  - ο Υψηλότερη συμβολή δημοσίου στις επενδύσεις από μεγαλύτερη δραστηριότητα του ΤΑΙΠΕΔ
  - ο Επιφυλακτικότητα επιχειρήσεων ενόψει εκλογικού κύκλου
  - ο Παραμένουν προβλήματα στο επενδυτικό περιβάλλον: κόστος ενέργειας, φορολογικές επιβαρύνσεις

Προβλέψεις 2014

Εξωτερικός Τομέας

- **Νέα, μεγαλύτερη αύξηση εξαγωγών: ~+4,0% από ~+2,0%**
  - Υψηλότερη ζήτηση εξαγωγών αγαθών από Ευρωζώνη, κύριο εξαγωγικό προορισμό, που επιστρέφει σε ανάπτυξη
  - Συνέχιση διεύρυνσης διεθνούς τουριστικού ρεύματος: **άνοδος εξαγωγών υπηρεσιών**
- Πιθανή άνοδος και **εισαγωγών**, από αύξηση επενδύσεων και ήπια υποχώρηση της κατανάλωσης των νοικοκυριών
- **Πλεόνασμα στον εξωτερικό τομέα της τάξης του 1,0% του ΑΕΠ**

Από τις παραπάνω τάσεις στις συνιστώσες του ΑΕΠ, εκτιμάται ότι το προϊόν της ελληνικής οικονομίας θα σταθεροποιηθεί φέτος, χωρίς να αποκλείεται νέα μικρή μείωσή του

Προβλέψεις 2014

- **Κάμψη της ανεργίας, για πρώτη φορά από το 2008**
  - Από τόνωση επενδυτικής δραστηριότητας-αύξηση εξαγωγών
  - Τη διευκολύνουν οι αλλαγές στην αγορά εργασίας την τελευταία διετία
  - Μικρή ανάσχεση της ανόδου της απασχόλησης από την αναδιάρθρωσή της στο δημόσιο (προβλέπονται 10.000 απολύσεις το τρέχον έτος)
- ο **Εκτίμηση IOBE για ανεργία 2014: 26,0% (2013:~27,3%)**
- **Συνέχιση πτώσης τιμών φέτος**
  - ο Δεν προβλέπεται -προς το παρόν- αύξηση ή επιβολή νέων έμμεσων φόρων για φέτος (εκτός της αύξησης στα καπνικά προϊόντα)
  - ο Αποκλιμάκωση τιμών και από τις περισσότερες διαρθρωτικές παρεμβάσεις στη λειτουργία αγορών
  - ο Συγκράτηση μείωσης από την ηπιότερη πτώση της κατανάλωσης
- ο **Αποπληθωρισμός και το 2014, κατά -0,3%, έναντι -0,9% πέρυσι**

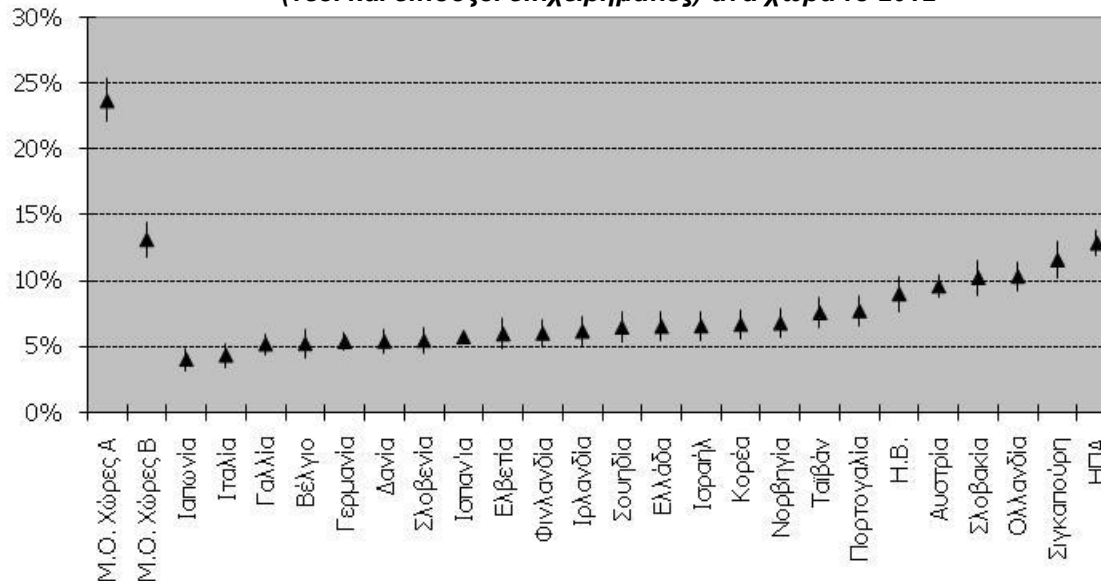
Ειδική Έκθεση ΙΟΒΕ

Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2012-13

Έκθεση για την Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

- Σημαντική συρρίκνωση εμφανίζει η επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων (ΤΕΑ) στην Ελλάδα: το ποσοστό του πληθυσμού (18-64 ετών) που βρισκόταν σε φάση εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας το 2012 ήταν 6,5% (έναντι 8% το 2011)
- Περαιτέρω πτώση του δείκτη ΤΕΑ στο 5,5% το 2013
- Από την άλλη πλευρά σταθερά υψηλή επίδοση (12,3%) στην καθιερωμένη επιχειρηματικότητα: η υψηλότερη μεταξύ των χωρών καινοτομίας

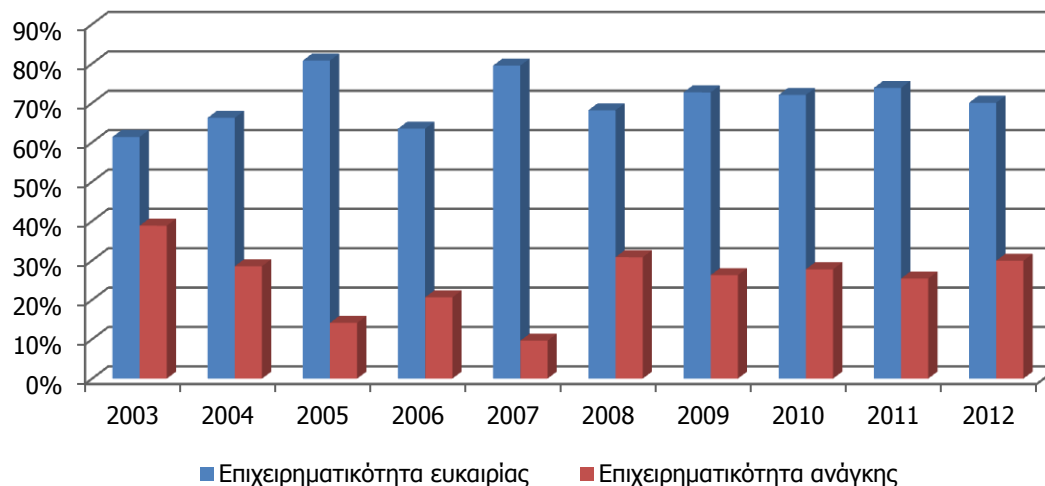
Ποσοστό ατόμων ηλικίας 18-64 ετών που εμπλέκεται σε επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων (νέοι και επίδοξοι επιχειρηματίες) ανά χώρα το 2012

Ενισχύεται όμως η επιχειρηματικότητα ανάγκης

- Προ-κρίσης υπήρχε μία σταθερά πτωτική τάση της επιχειρηματικότητας ανάγκης
- Έκτοτε, η **επιχειρηματικότητα ανάγκης** ενισχύεται σημαντικά: **3 στους 10** επιχειρηματίες δηλώνουν ότι στράφηκαν στον επιχειρηματικό στίβο από ανάγκη
- Ωστόσο, το ποσοστό εκείνων που δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά κινητοποιούμενοι από την ύπαρξη πραγματικών επιχειρηματικών ευκαιριών παραμένει σαφώς υψηλότερο, παρά τη βαθιά και παρατεταμένη ύφεση

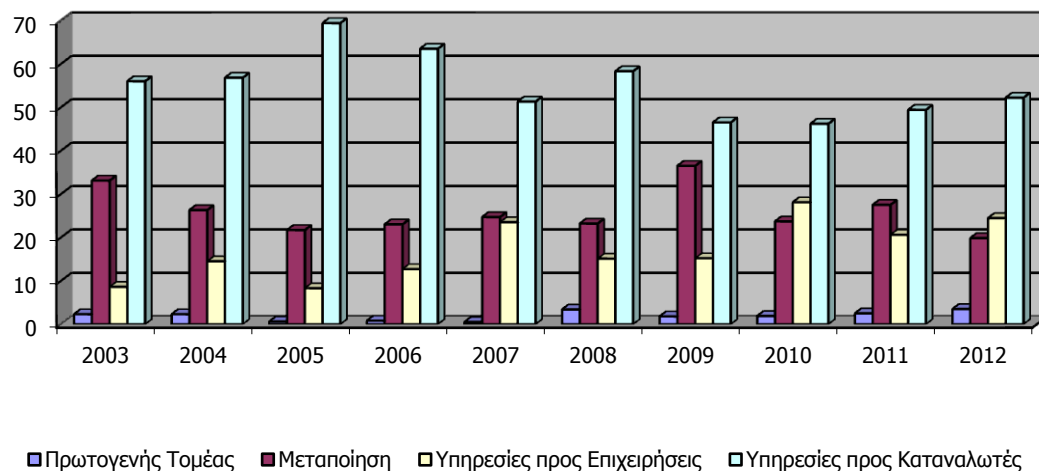
Εξέλιξη κατανομής σε επιχειρηματικότητα ανάγκης και ευκαιρίας

Η «ρηχότητα» της επιχειρηματικότητας

- Περισσότερο από το 50% των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων το 2012 κατευθύνεται στην διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών στον τελικό καταναλωτή
- Ο δείκτης αυτός ήταν διαχρονικά υψηλός στην Ελλάδα, αλλά έχει μειωθεί σημαντικά την περίοδο της κρίσης λόγω της μεγάλης κάμψης της καταναλωτικής ζήτησης
- Από την άλλη πλευρά κατά την περίοδο της κρίσης καταγράφεται άνοδος του % των νέων εγχειρημάτων που προσφέρουν υπηρεσίες προς επιχειρήσεις: Η κρίση φαίνεται ότι έχει θέσει σε κίνηση διαδικασίες αναδιάρθρωσης, ακόμα και στο επίπεδο της μικρής επιχειρηματικότητας που χαρακτηρίζει την Ελλάδα

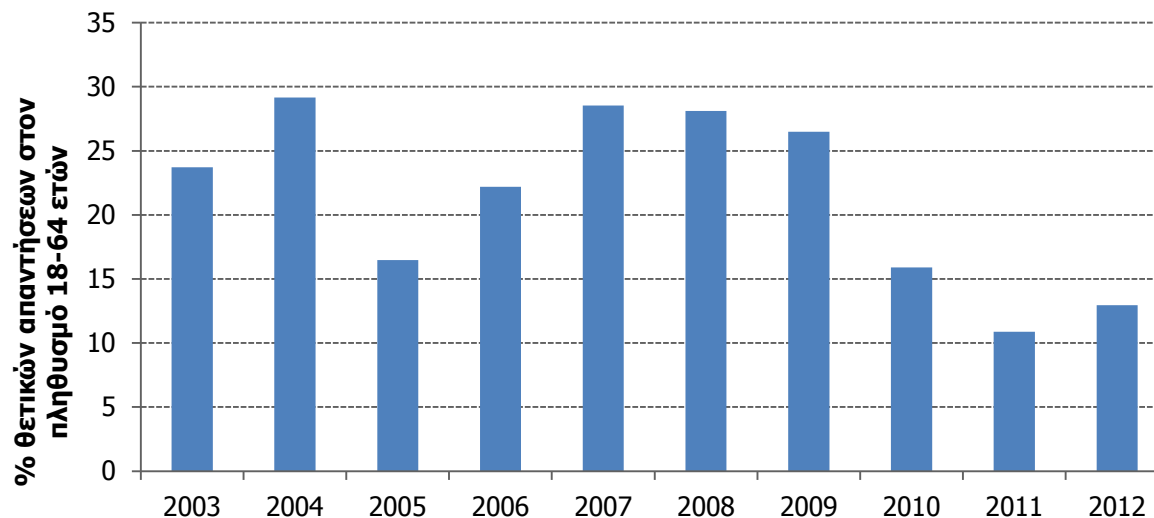
Διαχρονική εξέλιξη της κλαδικής κατανομής των νέων εγχειρημάτων στην Ελλάδα (% επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων)

Αντιλήψεις σχετικά με τις επιχειρηματικές ευκαιρίες τους επόμενους 6 μήνες

- Η Ελλάδα το 2012 καταγράφει μια από τις χαμηλότερες επιδόσεις παγκοσμίως αναφορικά με το κατά πόσον οι πολίτες θεωρούν πως θα υπάρξουν επιχειρηματικές ευκαιρίες κατά το επόμενο εξάμηνο με ποσοστό **12,9%**
- Ωστόσο, ύστερα από μία συνεχή επιδείνωση του δείκτη από το 2008 έως το 2011 (10,9%), το 2012 παρατηρείται μία τάση ανάσχεσης αυτής της πτωτικής πορείας (αρχίζει να επιβεβαιώνεται δηλαδή πως η κρίση δημιουργεί ευκαιρίες)

Επιχειρηματικές ευκαιρίες το επόμενο εξάμηνο

Η επιχειρηματική δραστηριοποίηση ως επιλογή σταδιοδρομίας

- Στο ερώτημα κατά πόσο οι πολίτες εκτιμούν ότι η είσοδος στον επιχειρηματικό στίβο συνιστά μια **καλή επιλογή σταδιοδρομίας** το **64,4%** το 2012 απαντά θετικά (έναντι 61% το 2011)
- Ύστερα από σταθερή πτώση του δείκτη μεταξύ 2008-2011, το 2012 αποτελεί σημείο καμπής
- Η αύξηση αυτή ίσως υποδηλώνει μια θετικότερη εκτίμηση για τις προοπτικές βιωσιμότητας νέων εγχειρημάτων σε σύγκριση με το παρελθόν

